

עין משפט נר מצוה

בבא א מיי פיו מהל' דעות הלכה ו[א]

ל ב מיי שס הלכה ח: לא ג מיי פיו מהל' מ"ח הלכה ה ופיי מהלכות משונה הלכה ה פתג עשין יב טו"ע ייד

סיומן רמו ספיף כ:

לב ד מיי פיו מהלכות דעות הלכה ז [טו"ע א"ח סיומן מרח ספיף ג כהנא:]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עד קללה וכו' המוכיח שהיה יסיונות וכו' שאלו הסיד ואמ"כ מ"ה הבאה שיהי כ"יש: (ב) ד"ה עד שישלש וכו' מן הנית ובהשפלה מלי"ל והד"ה: (ג) בא"ד קאי הסיד ואמ"כ מ"ה מ"ם כרי שמואל:

לעני רש"י

פדילי"ה. לפטפט.

מוסף רש"י

טול קיסם מבין שינדן. הסמלק ופוסט מענינה קטנה שנידן (ב"ב וס). טול קורה מבין ענידן. פרוש מענינה מתוכה שנידן (סס).

שינויי נוסחאות

א[א] כה אלודב (שי"ח). ב[א] ליל יהושע וי"א בילקט וכן כרב אלפס פרק כמה מילותן שנת דף יד. וכן שגללות, ג[א] כס"א: עשה, ז[א] ולא יקלענו (שי"ח). ט[א] בשונה שגלג (שי"ח). ט[א] מינת מוכיח נתמק (שי"ח). ו[א] אפילו פניו משתנים (שי"ח). ז[א] חיר מרסון תמה אלי (שי"ח) וכה' בהגהות דר' פיקס. ט[א] הנה שיכילי להוכיח א[א] אומר לו טול קיסם וכו' אומרם לו טול קורה (שי"ח). י[א] ליל שינדן וכ"א עניי וכ"א כרב אלפס פ"ב דמ"ד דף ק"ח, י[א] וכו' להוכיח אומר ר"י עקיבא תמה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה אומר ר"י יוסן (שי"ח). יב[א] כן גמליאל בריבי (וינ"ל: כן גמליאל): יג[א] נגמט ע"י שהסוף ב' וכן כרב אלפס הי"ל, יז[א] שמטון כן פזי מרבי שמעון בן פזי מוכה (שי"ח). טו[א] רב הונא קייל עליה בר הונא דמו (שי"ח). טז[א] אמת לי בלמסין (שי"ח). יז[א] דער דכתיב ויח' (שי"ח). יח[א] המדות כי בחר אתה בכן ישי לבשתך ולבשת ערות אמן (שי"ח). יט[א] לטכטו מאן דלמך עד הכלה דכתיב לטכטו ומאן דלמך עד קללה כו' ערות אמן ומאן דלמך עד מופה (שי"ח). כ[א] אלס מאכסניא (שי"ח). כ[א] אלס מאכסניא (שי"ח). כג[א] שגלמך עד המקום (שי"ח). כד[א] נמשך דכתיב (ד"ה"ב ז ג) כן אשה מבנות דן ומוכי הותם ואתו (מינות ואמר מר ארמיה מניח נתמק) (שי"ח). כה[א] עניי איכא ע"ז מירשי: אימיה, אם ברי' חירם מצור מרן היה ואהליאב בן אחיסמך שהיה אומן היה מרן לסיכך לא שינה חירם מאומנות אבותיו שהיו בעלי אומנות, כז[א] למוזי לן נתמין (שי"ח). כז[א] מינות דוקא שלג ועלו בידו שמים נרשם עליו קן (שי"ח). כח[א] כפרסוף. דמעשה קול (שי"ח). כט[א] מער לן רב הונא (שי"ח). לו מה"ד עד הכאה. שיהי (שי"ח). לא[א] לטכול האכסניא קודם שמושנה מאכסניא (והד"ל) (שי"ח). לב[א] למוזי לו (שי"ח). לג[א] הכאה ס"א מופה (שי"ח).

מז:

ועגוה שׂא אַשמה. שׂעושה עֲלֵמו עניו ואִינו רואֵה להוכיחו ואִותה ענוה לא לשם שמים היא אלא שלא ישאֵלנו וי״מ ענוה שלא לשמה פירוש משום גאולה או שיאמרו אִדם עניו הוא ומשפיל עֲלֵמו ושומק בחירופו ועלצונו ולא לשם שמים אלא לקנות שם אצל כַּוונט׳ שפירש ענוה שלא לשמה שמונע מוכחה מן הנזכרים לא ישר אלי דהוה רשע גמור: **וּבמאן** דאמר עד נזיפה הא בתיב הכאה וקפָּלה. ואס תאמר למאן דלמר נמי קללה הא כתיב לג[א] הכאה וי״ל שמה כדמשני אגב כתיבותא דיונתן אי נמי לא דריש ליה קרא דויטל שאול כיון דליתיה כהאי קרא דוחר אף שאול אלא קרא אחרינא הוא: **הכי** גרסינן דאמר מר אימיה מרן ואבוא מנפתי׳ דכדנזרי הימים (ב ז), כתיב ואמו מזני דן: **לעולם** א[א] ישנה אדם מאומנות אביו ומאומנות אבותיו. ומיימי ראייה שאֵמו היתה מזני דן ולקס לו אומנות אצותיו:

הדרן עלך יש בערכין

ו[א] תוכיח הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחנו תלמוד לומר תוכיח מכל מקום יכיל אפי' ז[א] משתנים פניו ת"ל לא תשא עליו חטא תניא א"ר טרפון ט[א] (תמיהני) אני אם יש בדור הזה טו[א] שמקבל תוכחה אם אמר לו צ[א] טול קיסם מבין י[א] עינד אמר לו טול קורה מבין עינד אמר רבי אלעזר בן עזריה תמיהני אם יש בדור הזה שיוודע להוכיח יב[א] ואמר רבי יוחנן בן גורי מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבן יצ[א] (שמעון ברבי) וכל שכן יג[א] שהוספתי בו אהבה לקיים מה שנאמר יאל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך בעא מיניה רבי יהודה בריה דר' שמעון יז[א] תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה הי מינייהו עדיפא אמר ליה ולא מודית דענוה לשמה עדיפא דאמר מר ג[א] ענוה גדולה מכולם שלא לשמה נמי עדיפא ג[א]דאמר רב יהודה אמר רב ילעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה היכי דמי תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה כי הא דרב הונא וחייא בר רב הוו יתבי קמיה דשמואל אמר ליה חייא בר רב חזי מר דקא מצער לי טו[א] קביל עליה דתו לא מצער ליה בתר דנפיק אמר ליה הכי והכי קא עביד אמר ליה אמאי לא אמרת טו[א] ליה באנפיה אמר ליה חס לי דליכסוף זרעיה דרב על ידאי עד היכן תוכחה רב אמר יעד הכאה ושמואל אמר עד קללה ורבי יוחנן אמר עד נזיפה כתנאי רבי אלעזר אומר עד הכאה רבי יהושע אומר עד קללה בן עזאי אומר עד נזיפה אמר רב נחמן בר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו יו[א] ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המדרות יט[א] וכתיב ויטל שאול את החנית עליו להכותו יט[א] למאן דאמר עד הכאה דכתיב להכותו ולמאן דאמר עד קללה דכתיב לבשתך ולבושת ערות אמןך ולמאן דאמר עד נזיפה דכתיב ויחר אף שאול ולמ"ד נזיפה הכתיב הכאה וקללה שאני התם דאגב חביבותא יתירא דהוה ביה ליהונתן בדור מסר נפשיה טפי עד היכן לא ישנה אדם כן באכסניא שלו רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד ט[א] שיפשלו לו כליו לאחוריו בהכאה ידידה כולי עלמא לא פליגי בהפשלת כליו לאחוריו כולי עלמא נמי לא פליגי כי פליגי בהכאה דדביתוהו מר סבר כיון דלדידיה לא מצער ליה מאי נפקא ליה מינה ומר סבר אתי לאיסורוי וכל כך למה דאמר מר אכסנאי פוגם ונפגם אמר רב יהודה אמר רב מנין שלא ישנה אדם כן באכסניא שלו מן התורה שנאמר כג[א] (אל) המקום אשר היה שם אהלו בתחלה רבי יוסי ברכי חגיגא אמר מהכא וילך למסעיו מאי בינייהו איכא בינייהו אכסנאי דאקראי אמר ר' יוחנן מנין שלא ישנה אדם מאומנותו ומאומנות אבותיו שנאמר וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצר בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחושת דג[א] ואמר מר אימיה כה[א] מבית דן וכתיב ו(ו)אתו [את] אהליאב בן אחיסמך למטה דן עד היכן תכלית יסורין אמר רבי אלעזר כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו מתקיף לה רבא ועירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני גדולה מזו אמרו אפילו נתכוונו למזוג לו בצונן בצונן ומזוג לו בחמין ואת אמרת כולי האי מר בריה דרבינא אמר אפילו נתפך לו חלוקו רבא ואיתימא רב חסדא ואיתימא רבי יצחק ואמרי לה במתניתא תנא אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתיים טו[א] דווקא שלש ועלו בידו שתיים אבל שתיים ועלו בידו שלש לא דליכא טירחא למישידיהו וכל כך למה דתניא דבי רבי ישמעאל כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו במערבא אמרי

יש בערכין פרק שלישי ערכין

כפרספא. כ[א] דלמעשה קול הוא מעיל מכפר: הוא הדני. שעל לשון הרע צלו נגעים עליו: פטיט. לשון קול היואל כחשאי ובלע"ז פולני"ר: יציא קרנן פטיט. שהפריס לועקין ככל עשה: יכול לא יכנו. על דבר מוכסה: יסערנו. כלאחר יד: ופניו משסנין. שזיכיתו דברים להלצין פניו: קיסס. כלומר עון קטן שנידן זה יכול לומר לו טול אתה עון גדול שנידן הלכך אין יכולין להוכיח שכולן חוטאים: שיודע להוכיח. דרך כבוד שלא יהו פניו משמנין: קובל עליו. כשהייתי רואה זו דבר גנאי: פוכהא לשמס. לשם שמים: וענוה שלא לשמה. שעושה עֲלֵמו עניו שאינו רואֵה להוכיחו ואִותה ענוה שלא לשם שמים הוא אלא שלא ישאֵלנו: **דאמר מר**. כנסמך עבודה וזה הפיק (דף כ:) ענוה גדולה מכולן דכמיז יען משא אוחי לנשר ענוים ט[א] לנשר חסידים לא נאמר: אומר ליה רבי חייא. לשמואל חזי מר דקא מצער לץ מן רב הונא שמכה וחוצט אוחי: כי נפק. חייא כר רב אמר ליה רב הונא לשמואל להכי מצערנא ליה דהכי וסכי עבדי דברים מגונים והיינו ענוה שלא לשמה דלא אמר ליה כפניו ושלג כפניו סיפר כגונתו: עד סינן. אִדם חייב להוכיח את חזירו: עד הכאה. עד שיקוף זה ויכה את המוכיח: עד קלנא. שיקלל את המוכיח (א): יחונמן הוכיח לשאול עד שקף שאול: לו שיכס. צעל הנית את האכסנאי או את אשתו: עד שישפיל. צעל הנית כלי האכסנאי לאחוריו להשליכס מן הנית: ט[א] כהפשלה וכהכאה דלכסנאי גופיה כ"ע לא פליגי דמו לא מני קאי ו: ו[א] שמואל סבר כיון דלדידיה אינו מכה מאי נפקא ליה מיניה הלכך עד הפשלה: לאסרודי. להתקוטט: וכל כך למס. לו לטכול לא]: **אכסנאי**. המשנה מאכסניא שלו: **פוגם**. צעל הנית: **ונפגם**. הוא עֲלֵמו דלמרי אינני כמה קסיס אלו שלא וכלו דלור יחד: **למעשה** צדק סבר היה רגיל לחנות ממסע למסע שלא שינה בית מלוניו: **דאקראי**. כגון אכסנאי שצדק שגן שס כמקרה צעלנא ששקעה לו שס חמה. למאן דלמר מאלו לא חשיב אלא אכסניא קבועה ומאן דלמר ממסעיו חשיב אפילו דאקראי: **סנינא** יסורין. סוף מדס יסורין כלומר יסורין שאין פחותין מן: ואינו מסקנל עליו. שאינו למדתו כהגון ונער הוא לו: **למוזג** לג[א]. כוס של יין צמים חמין: **נפסך** לו חלוק. שלא לצשה כסדר ולידך להופכה ולהפוסטה: **שלג** ועלו זניו שסיס. איכא טירחא למהדר ולמשקל שלשית: **וכל כך למס**. כלומר למאי הילכתא הוו יסורין: **קינל** עולמו. כל מנומתו לעמיד ואי עבר עליה חד מהנך הרי הוא יסורין:

^{**פרענות**}

נזיפה שנוף בו: סבר נפשיה טפס. שהיה פטור מלהוכיחו משעה שנוף בו: עד היכן [לא ישנה אדם מאכסניא שלו]. כלומר עד כמה צריך האכסנאי לטכול מבעה"ב שלו ולא יצא מביתו: עד הכאה. עד שיכנו בעל הבית לומר צא מביתו: עד שיפשיל כליו לאחוריו. שניח לו כליו על מצורו להוציא מביתו: בהכאה דודית. אם יכה את האכסנאי עצמו כולי עלמא לא פליגי דודאי יש לו לצאת: בהכאה דרבייתו. של אכסנאי. אתי לאיסורוי. להתקוטט עם בעל הבית מפני מה הנה את אשתו: וב"ב[א] למה. כלומר למה יש לו לטכול כ"כ קודם שיצא: [דאמר מר אכסניא] פוגם ונפגם. [אם ישנה אכסניא שלו] א. יאמר מכוער האכסנאי שבעה"ב אינו יכול לטובלו או מכוער הוא בעה"ב שאינו יכול לטכול האכסנאי: עד המקום אשר היה שם אהלו. מכאן שחזר לאכסניא שלו שהיה בה בתחלה: וילך למסעיו. לאותן מסעות שהלך תחלה: [אכסניא] דאקראי. שאין אדם רגיל שם אלא לפי שעה ודומנה לו אם צריך לקבוע שם למאן דאמר למסעיו [למסעות] תדירות אבל דאקראי לא: וישלח המלך. במלכים כתיב. וכתיב בדברי הימים ב' ב' ג' בן אשה [מן בנות דן] וגוי דאבוא דאימיה היה מרן אלמא שהחזיק באומנות אבותיו מאביו ומאמו: עד היכן תכלית יסורין. כלומר עד כמה צעני קטן יחשב יסורין שאם יארע לו בתוך ארבעים יום שיהא לו כפרה ולא קבל כבוד עולם: ואינו מתקבל עליו. שאינו למדת גופו או קטן או גדול היה אלו יסורין: נחפך לו חלוק. בשעה שהיה מבקש ללבושו: [ליטול שלשה ועלו שנים. שצריך עוד לטרוח להושיט ידו פעם שניה ליקח שלישין]: **וכל כך למס**. [למה] לי למידך עד היכן תכלית יסורין:

מסורת הש"ס

א[א] (נרסט לא: ע"ש, ט) ב[א] (נ"ב טו: א) ד[א] (ע"ז כ:.) ה[א] פסחים ג: סוטה כב: מז. הוריות י: מור כג: מסדרין קה: ט) [שעיה סא],

תורה אור השלם

- כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא כדך יושב מחוץ למקוה מושב: ויקרא יב טו
- וְאָהָה הַבְּהֵן וְלָקַח לְמַשְׁהָר שְׁתֵּי צִפְרִים חַיִּוֹת טָהוֹרוֹת וַיִּץ אֶרֶז וּשְׁנֵי תוֹלַעֵת וְאָבֹב: ויקרא יד ד
- לֹא תִשָּׂא אֶת אֲחִיךָ בְּלִבְבְּךָ וְיֹאמַר לוֹ בֶּן נְעוּת הַמִּדְרוֹת וְהָלֹא דַעְתִּי בְּחַר אֶתָּה לְבֶן תִּשָּׂא וְעָלֶיךָ חֲטָא: ויקרא יט ו
- אֵל תוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׁנָאֲךָ הוֹכַח לְחָכֵם וְאֶתְּךָ: ויקרא כג ט
- וְיָחַר אֶף שְׂאוֹל בִּיהוֹנָן וְיֹאמַר לוֹ בֶּן נְעוּת הַמִּדְרוֹת וְהָלֹא דַעְתִּי בְּחַר אֶתָּה לְבֶן יִשִׁי לְבִשְׁתְּךָ וְלִבְשֵׁת עֲרוֹת אֶתָּה: שמואל א כ ל
- וַיֵּטֶל שְׂאוֹל אֶת הַחֲנִית וְעָלֶיךָ לַהֲבֹתָ וַיַּדַּע יְהוֹנָתָן כִּי בָרָה הָיָא מִעַם אֲבִיו לְקִמְיַת אֶת שְׂמוֹאל א כ ל
- וַיִּלְךְ לְמִסְעֵי מִגְּבַי וְגַד בֵּית אֶל עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדָה שָׁם אֶתְּהָלָה בַּתְּחִלָּה בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעֵי: בראשית יג ג
- וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיִּקַּח אֶת הַיָּרֵם מִצֹּר בֶּן אֲשָׁה אֱלֹמָנָה הוּא מַמְשֶׁה וּפְקָלִי וְאָבִיו אִישׁ צִיר וְיָרֵשׁ נַחֲשֵׁת וַיִּקְרָא אֶת הַחֲבֵמָה וְאֵת הַחֲבֹמָה וְאֵת הַדְּתוּמָה וְאֵת הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל מְלָאכָה בַּחֲשֵׁת וְהָוֹא אֵל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ אֵת כָּל מְלָאכָתוֹ: מלכים א י ז יד
- וְאֵל דָּוִד נָתַתִּי אֹתוֹ אֶת אֶתְּיָאֵב בֶּן אַחִיסֶמֶךְ לַמֶּשֶׁה דָּן וְכָל בֶּן דָּבִד לֵב נָתַתִּי בְּחֵמָה וַיַּעֲשׂוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִי: שמות לא ו

רבינו גרשום

[וא] כפרספא. מעיל מכפר דומיא דנשמת קולו: הוא הבדיל בין איש לאשתו. שגרם להם להתקוטט על ידי לשון הרע כמיהה: מנעשה פסדים. פטיטט וישמע קולו בלשון הרע: לפיכך יבא קרבן פסידם ציפורין שפשמיעין קול בכל שעה: יבול. דהיינו לא תשנא שלא יכנו כר: [יבול אפילו פניו משתנים. של מתוכה כגון שמתוכו כפני רבים]: לא תשא עליו חטא. שלא תביישנו: [אם יש בדור הזה כי שיבול להוכיח. כלומר שאפילו חטובים מקלקלין משתנים ואין יכולין להוכיח אחריים שאם יאמר לחבור טול קיסם מבין (עינדן) (שינדן) יכול להשיביו טול קורה מבין (שינדן) (עינדן): שיועד להוכיח. כגון שלא יהו פניו של מתוכה משתנים]: שפסקבל תוכחה. שאם מוכיחו בדור הזה לאדם מיד שגוא: [דאמר מר ענוה גדולה מכולם. דהניא במס' (כתובות) (ע"ז) (דף כ) רבי (חזון) אומר דריות מביא ליד נקיות כר עד ענוה גדולה מכולם דכתיב ורח ה' עלי וגו': בתר דנפק. חייא בר רב: א"ל. רב הונא לשמואל הכי הוה עביד לין: חס לי דליכספך ורעית דרב עד ידאי. וזו היא ענוה שלא לשמה שמוכס היה שאמרה בפניו כדי שיוכיחנה והיא היתה תוכחה לשמה ממה שלא אמרה בפניו ואמר לאחריו: עד היכן תוכחה. עד היכן חייב שלא למנע מלהוכיח את חברו: עד הכאה. עד שיכנו המתוכח לומר איני חפץ בתוכחהך: עד קללה. עד שיקלנו המתוכח: עד נזיפה. עד שיגער בו המתוכח: ויחר אף שמואל. שאלו היה המתוכח ויונתן המוכיח: ויחר אף שמואל היינו

^[1] כפרספא. מעיל מכפר דומיא דנשמת קולו: הוא הבדיל בין איש לאשתו. שגרם להם להתקוטט על ידי לשון הרע כמיהה: מנעשה פסדים. פטיטט וישמע קולו בלשון הרע: לפיכך יבא קרבן פסידם ציפורין שפשמיעין קול בכל שעה: יבול. דהיינו לא תשנא שלא יכנו כר: [יבול אפילו פניו משתנים. של מתוכה כגון שמתוכו כפני רבים]: לא תשא עליו חטא. שלא תביישנו: [אם יש בדור הזה כי שיבול להוכיח. כלומר שאפילו חטובים מקלקלין משתנים ואין יכולין להוכיח אחריים שאם יאמר לחבור טול קיסם מבין (עינדן) (שינדן) יכול להשיביו טול קורה מבין (שינדן) (עינדן): שיועד להוכיח. כגון שלא יהו פניו של מתוכה משתנים]: שפסקבל תוכחה. שאם מוכיחו בדור הזה לאדם מיד שגוא: [דאמר מר ענוה גדולה מכולם. דהניא במס' (כתובות) (ע"ז) (דף כ) רבי (חזון) אומר דריות מביא ליד נקיות כר עד ענוה גדולה מכולם דכתיב ורח ה' עלי וגו': בתר דנפק. חייא בר רב: א"ל. רב הונא לשמואל הכי הוה עביד לין: חס לי דליכספך ורעית דרב עד ידאי. וזו היא ענוה שלא לשמה שמוכס היה שאמרה בפניו כדי שיוכיחנה והיא היתה תוכחה לשמה ממה שלא אמרה בפניו ואמר לאחריו: עד היכן תוכחה. עד היכן חייב שלא למנע מלהוכיח את חברו: עד הכאה. עד שיכנו המתוכח לומר איני חפץ בתוכחהך: עד קללה. עד שיקלנו המתוכח: עד נזיפה. עד שיגער בו המתוכח: ויחר אף שמואל. שאלו היה המתוכח ויונתן המוכיח: ויחר אף שמואל היינו

^[2] כפרספא. מעיל מכפר דומיא דנשמת קולו: הוא הבדיל בין איש לאשתו. שגרם להם להתקוטט על ידי לשון הרע כמיהה: מנעשה פסדים. פטיטט וישמע קולו בלשון הרע: לפיכך יבא קרבן פסידם ציפורין שפשמיעין קול בכל שעה: יבול. דהיינו לא תשנא שלא יכנו כר: [יבול אפילו פניו משתנים. של מתוכה כגון שמתוכו כפני רבים]: לא תשא עליו חטא. שלא תביישנו: [אם יש בדור הזה כי שיבול להוכיח. כלומר שאפילו חטובים מקלקלין משתנים ואין יכולין להוכיח אחריים שאם יאמר לחבור טול קיסם מבין (עינדן) (שינדן) יכול להשיביו טול קורה מבין (שינדן) (עינדן): שיועד להוכיח. כגון שלא יהו פניו של מתוכה משתנים]: שפסקבל תוכחה. שאם מוכיחו בדור הזה לאדם מיד שגוא: [דאמר מר ענוה גדולה מכולם. דהניא במס' (כתובות) (ע"ז) (דף כ) רבי (חזון) אומר דריות מביא ליד נקיות כר עד ענוה גדולה מכולם דכתיב ורח ה' עלי וגו': בתר דנפק. חייא בר רב: א"ל. רב הונא לשמואל הכי הוה עביד לין: חס לי דליכספך ורעית דרב עד ידאי. וזו היא ענוה שלא לשמה שמוכס היה שאמרה בפניו כדי שיוכיחנה והיא היתה תוכחה לשמה ממה שלא אמרה בפניו ואמר לאחריו: עד היכן תוכחה. עד היכן חייב שלא למנע מלהוכיח את חברו: עד הכאה. עד שיכנו המתוכח לומר איני חפץ בתוכחהך: עד קללה. עד שיקלנו המתוכח: עד נזיפה. עד שיגער בו המתוכח: ויחר אף שמואל. שאלו היה המתוכח ויונתן המוכיח: ויחר אף שמואל היינו